

Huvudverk: (man. II)	Ryggpositiv: (man. I)	Öververk: (man. III) (svällverk)
Gedacktpommer 16*	Principal 8 (fasad)	Principal 8*
Principal 8 (fasad)*	Gedackt 8	Rörflöjt 8*
Salicional 8	Quintadena 8	Salicet 8*
Borduna 8*	Öktava 4	Voix Celeste 8*
Oktava 4*	Koppelflöjt 4	Oktava 4*
Rörflöjt 4	Gemshorn 2	Flüte Oktaviante 4*
Quinta $2\frac{2}{3}$	Nasat $1\frac{1}{3}$	Spetsquint $2\frac{2}{3}$
Öktava 2*	Sesquialtera 2 chor	Piccolo 2*
Waldflöjt 2	Scharf 3 chor	Ters $1\frac{3}{5}$
Mixtur 5—7 chor	Dulcian 16	Oktava 1
Cornett 3 chor*	Krumhorn 8	Mixtur 5 chor
Trumpet 8	Tremulant	Cymbel 3 chor
		Fagott 16
		Trumpet 8*
		Regal 8
		Skalmeja 4
		Tremulant
Pedal:		
Principal 16		
Subbas 16*		
Quinta $10\frac{2}{3}$ *	Koppel: Unison-H+R, H+S, R+S	
Öktava 8 (fasad)*	Pedal-P+H, P+R, P+S	
Gedackt 8	2 fria kombinationer (därav en de- lad)	
Oktava 4*	Tutti	
Nachthorn 2	Rörverk av (fritt inställbar)	
Mixtur 6 chor	16' av	
Basun 16*	Registersvällare	
Trumpet 8*	Svällare för Öververket	
Trumpet 4	Spelbordet är inbyggt i fasadens mitt.	
Cornet 2		G. Arnér.

Recensioner.

Dominicus Johner: Wort und Ton im Choral. Ein Beitrag zur Ästhetik des gregorianischen Gesanges. Leipzig, Breitkopf & Härtel, 1940. Pris RM. 14:—.

Då Johner kallat sin välkända lärobok i gregoriansk sång »koral-skola», ligger det nära till hands att karakterisera hans nya stora arbete i gregorianik som »fortsättningsko-

la». Det är det i det förra arbetet mera flyktigt berörda kapitlet om textens och melodins inbördes förhållande som här upptagits till en synnerligen uttömmande behandling. I en inledande avdelning redogöres för den gregorianska sångens texter och en del allmänna principer för den gregorianska melodibildningen samt vissa elementära förhållanden mellan text och ton. Därefter ägnas bokens huvuddel

åt en ingående redogörelse för de särskilda formerna och deras musikaliska byggnad. Arbetet avslutas med en undersökning som vill ådagalägga, att även om den gregorianska musiken såsom liturgisk konst i första rummet består av typiska melodier och former, så finnes dock inom den även ett icke obetydligt utrymme för individuell liv och uttryck.

Boken utmärkes, liksom Johners tidigare arbeten, av stor klarhet, reda och överskådlighet. En mera lättillgänglig källa för den som vill tränga djupare in i den gregorianska musikens liv torde svärigen kunna erhållas. Detta betyder dock självfallet icke att arbetet hör till de mera lättlästa.

Författaren inskränker det material som han behandlar till de nutida officiella romerska koralböckerna. Med avseende på materialets vidd blir det därför väsentligt trängre än Wagners *Gregoriansche Formenlehre*, som ger en utblick över praktiskt taget hela det gregorianska materialet. Johners bok kan därför icke ersätta detta Wagners utomordentliga arbete men kan å andra sidan i många fall komplettera detta.

Knut Peters.

En undersökning av 1701-års finska psalmbok.

Onni Kurvinen, Vanha virsikirja, 311 sidor.

Härmed föreligger en teologisk avhandling för teologie doktorsgrad, ventilerad inför Teologiska fakulteten vid Helsingfors universitet den 21 maj 1941. Serien av undersökningar rörande den finska psalmens historia är härmed fullständig intill den nyaste år 1938 av Kyrkomötet antagna finska psalmboken. P. J. Kurvinen har tidi-

gare ägnat utvecklingen under reformationstidevarvet en ingående undersökning. Lektor Onni Kurvinen fogar följande länk i serien med denna sin behandling av den »gamla finska psalmboken» av år 1701, som motsvarar den »gamla svenska psalmboken», och prosten Kustaa Hallio har publicerat källorna till 1886 års finska psalmbok. Dessa arbeten av P. J. Kurvinen och K. Hallio ha tidigare anmälts i denna tidskrift. J. Gummerus har undersökt den finska psalmens förekomst i katolsk tid.

O. Kurvinen ger först en översikt över utvecklingen intill år 1640, där hans egna forskningar vidtaga. Några märkligare psalmdiktare uppträdde icke under 1600-talet efter Hemmingius Henrici, som utgav sin psalmbok sannolikt år 1614. Den finska psalmdiktningen förblev till sin art främst översättning, vilket ju f. ö. var temligen vanligt även annorstädes. 1701-års psalmbok var, såsom förf. säger, i så måtto särpräglad, att i densamma samlats på några undantag när så gott som oförändrad hela den äldre finska psalmdiktningen. Man kan jämföra denna, säger han, vid en gammal stenkyrka, till vars grundstomme under århundradens lopp fogats nya sidoskepp, torn och andra utbyggnader. Den gamla stommen och de nya tilläggen äro naturligtvis till sin stil sinsemellan skiftande, men de olika elementen foga sig dock samman till en fast och värdig byggnad.

Bland framträdande personligheter under 1600-talets lopp, som befordrat den finska psalmens tillväxt nämner förf. biskopen i Viborg Olavus Elimaeus, lektorn och kapellanen Jonas Raumannus samt Åbobiskopen Johannes Gezelius d. ä. m. fl. I Raumannus finska *Manuale*, som utkom i flere upplagor, ingick 253 finska psalmer. På tal härom begår förf. miss-

taget, att påstå, att det första svenska »Manualet» utkom år 1586. För så vitt härmed avses de svenska psalmboksserierna, som innehöllo utom psalmbok även evangeliebok, katekes, bönbok och passio, bör nämnas, att ett sådant sammelband utkom med visshet år 1567, men sannolikt redan 1543—44. Under ortodoxins tid var den finska psalmdiktningen mycket knapp, dock utgävos fr. o. m. 1680-talet endel arktryck med psalmer (»arkkiveisuja»).

När den finska psalmboken år 1701 utgavs, hade man strävat till att följa 1695-års svenska psalmbok som förebild och att bibehålla de gamla finska psalmernas form så mycket som möjligt. Det allmänna strävandet gick ut på en likriktning med förhållandena i Sverige. Psalmboken bestod av 413 psalmer (liksom i den svenska), av vars 113 nya psalmer alla utom två översattes från den svenska. Finlands kulturbehov tillfredsställdes främst via Sverige vid denna tid. Litet mera än 1/3 av alla finska psalmer hade dock uppstått genom översättning direkt från latinets eller tyskan — så vitt dessa ej voro självständiga skapelser. Av Spegels psalmer översattes ända till 25 till finskan.

Den främsta förtjänsten om redigeringen av 1701-års finska psalmbok har Erik Cajanus haft. Denne var konrektor vid Åbo skola och senare kyrkoherde i Kronoby m. m. Okänt är vilka andra som utfört översättningsarbetet till finskan, men Geze-liernas insats har varit betydlig. Ett genomgående konservativt drag har behärskat psalmboksarbetet. Det finska språket har vållat stora svårigheter. En biblisk — icke ensidigt ortodoxistisk — fromhet besjälade psalmboksarbetet. Förf. ger en överblick över psalmernas uppkomsthistoria samt söker i ett särskilt kapitel analy-

sera den fromhet, som kännetecknar den gamla finska psalmboken och därmed även dess svenska förebild (av år 1695), varvid han även följer den idéhistoriska utvecklingen också i senare finska psalmboksutgåvor. Detta kapitel är särskilt intressant och ger många också kyrkohistoriskt värdefulla glimtar ur troslivets värld. Vidare utredes och belyses den gamla finska psalmbokens användning och arbetet på ny psalmbok intill år 1886.

Avhandlingen vittnar om forskariver och gedigna kunskaper på området. Trots detaljrikedomen har förf. lyckats göra sitt arbete överskådligt och redigt.

Olav D. Schalin.

Gösta Westblad: Kyrkoorgeln. Handbok för organister och övriga orgelvänner. Andra omarbetade och tillökade upplagan. Orgelboksförlaget. Stockholm. Pris kr. 7:50.

Denna nya upplaga innebär ett värdefullt tillskott för vår inhemska litteratur i orgelkunskap. Det nu betydligt utökade arbetet behandlar utom de olika lådkonstruktionerna och spelregeringssystemen även utförligt orgelns klangliga uppbyggnad, instrumentets A och O. Sålunda redogöres i samband med pipverket ingående för pipornas mensurer och dessas utvecklingshistoria, och dessa kapitel fullständigas med fysikaliska kommentarer, diagram och tabeller. Vidare visas flera exempel på sammanställningar av mixtur, scharf och cymbel. Förutom råd angående orgelns skötsel samt avhjälpandet av fel innehåller boken anvisningar angående instrumentets placering, dess disponering m. m.

Gösta Westblads arbete innehåller

faktiskt allt vad en organist behöver veta om sitt instrument. Att höga vederbörande äro medvetna om ämnets grundläggande betydelse framgår tydligt, då boken blivit obligatorisk för organisteleverna vid Musikhögskolan.

J. P.

Josef Casper: Um die Einheit der Kirche. Friedrich Beck, Wien, 1940. 350 sid. 5:80 RM.

Denna ytterst beaktansvärda bok är författad av flera olika auktorer ur den katolska och evangeliska kristenheten och det är en rikt fasetterad enhetlighet över boken: Enhetlighet, ty alla problem äro knutna till frågan om Kyrkans enande, och rik skiftning, ty detta enande betraktas från mycket olika synpunkter. Alla äro emellertid överens, att en mycket väsentlig faktor att räkna med på vägen till Kyrkans enhet är den liturgiska förnyelsen i både den romerska och evangeliska kristenheten. Man mötes där, ty i romerskt gudstjänstliv rensas mycket av folkfromheten undan eller skjutes i bakgrunden och i evangeliskt gudstjänstliv finner man vägen till de gemensamma källorna på nytt. Så bliver den liturgiska rörelsen och gudstjänstlivets förnyelse en mäktig faktor i det ekumeniska arbetet, och det torde väl i samtiden icke finnas något, som mera klart lovar Kyrkans slutgiltiga enhet, den må nu vara aldrig så avlägsen, som just gudstjänstlivets förnyelse och som nattvardsmedvetandets återuppvaknande i Kyrkan. Teologiska diskussioner äro värdefulla och nödvändiga i ekumeniken, men gemenskapen i fromhetslivet är det allra väsentligaste. I denna bok visas nu

huru evangeliska och romerska kristna i Tyskland på flera ställen regelbundet kommit samman till samtal och gemenskap i bönen. Det berättas underbara och glädjande händelser i brödrakärlekens tecken. Framför allt lägger man bland de medverkande märke till utgivaren, Dr J. Caster, en av ekumenikens ivrigaste och mest djuptänkta förespråkare i vår tid, och DDr P. Josef Metzger, Meitingen bei Augsburg, ledaren för Christkönigungsgesellschaft, en outtröttlig arbetare för Kyrkans enhet. Båda äro nära förbundna med den folkliturgiska rörelsen, som utgått från Professor Pius Parsch i Klosterneuburg, Wien. Dr Metzgers adress har anmälaren redan angivit, och han kommer att vara glad för vart och ett brev från läsare av denna anmälan, som vilja träda in i bönegemenskapen UNA SANCTA. DDr J. Casper meddelar i slutet av boken, att han är mycket glad för var och en som vill sända honom ett omdöme om boken eller göra något inlägg i frågan om Kyrkans enhet. Hans adress är Wien-Weidling, Feldergasse 41.

Den ande vi möta i denna bok är präglad av en ädel kristen kärlek som icke känner någon kompromiss, för att vinna enheten, men som är redo att lida sig genom söndringens hela smärta, för att genom lidandet komma till klarhet över vägen till enhet. Ett ord, som ofta citeras är detta: »De katolska måste bliva mera katoliker och de evangeliska mera evangeliska för att vi skola komma till det rätta mötet med varandra». Bland de evangeliska inläggen märker man framför allt H. O v. d. Gablenz' och Professor Stählin's.

G. R.